

KRUSÅ VANDMØLLE REDDES

Læs mere om os på www.dkkulturarv.dk

April 2023

HVEM HAR KØBT KRUSÅ VANDMØLLE?

Danmarks Kulturarv ApS har erhvervet Kruså Vandmølle igennem sit projektselskab KV23 ApS, for først at foretage en gennemgribende renovering af ejendommen og derpå indrette den som et center for bæredygtigt byggeri. Derved vil bevarelsen af dansk kulturarv og nytænkning af byggeri – såvel renovering som nybyggeri – kunne gå hånd i hånd.

Købet, istandsættelsen og den videre brug af Kruså Vandmølle vil demonstrere, at møllen ikke blot bevares som en del af et kulturmiljø af national interesse, men at den faktisk kan anvendes som en multifunktionel bygning. Møllen vil således blive anvendt som en showcase for værdien af genbrugsmaterialer, opgraderede materialer og af biologiske materialer som f.eks. siv, tang, o.l.

Dermed vil møllen også blive et eksperimentarium for disse materialers anvendelse i forbindelse med kulturarv. Møllen vil desuden blive anvendt som ramme for et kontor/fællesskab for aktører med aktiviteter inden for bæredygtigt byggeri, herunder kursusaktiviteter. Møllen vil kunne tilbyde værelser til overnatning og ligeledes en restaurant. Endelig vil møllen, beliggende midt i et stort naturbeskyttet område, blive et socialt og kulturelt samlingspunkt, blandt andet i sammenhæng med kyst- og naturturisme.

MØLLENS FREMTIDIGE ANVENDELSE

Det omfattende projekt vil drage fordel af at blive implementeret i midten af Region Sønderjylland-Schleswig-Holstein, og i et sammenhængende og værdifuldt kulturmiljø langs med Krusåen der historisk har været centrum for dels grænsedragninger, dels banebrydende teknologisk og produktionsmæssig innovation. I Kruså Mølle vil vi i denne sammenhæng som et mønstereksempel demonstrere potentialerne for *grænseoverskridende*, bæredygtigt byggeri. Der vil blive afholdt foredrag og kurser, og i projektets showrooms vil besøgende kunne se anvendt forskning, konkret biogene byggematerialer, en ny type patentansøgt generator, en ny model VAWT og eksempler på historiske mølle-teknologier.

Visionen for den transformerede Kruså Vandmølle er, at den kan blive et centrum for både naturmæssige og historisk-kulturelle oplevelser i området. Vandmøllen vil med udstillingen om sin egen 700-årige historie være en oplevelse i sig selv. Dernæst vil Kruså Vandmølle med sine overnatningsfaciliteter og restaurant blive det naturlige udgangspunkt for oplevelsesture i det 750 ha store naturbeskyttede område som ligger i umiddelbar nærhed af møllen og på begge sider af grænsen. Der er rige muligheder for ture i området, nogle korte og andre længere. Turen omkring Mølleøen er således omkring 4,5 km, ligesom det tager under en times vandring at nå Niehuuser See. Går man langs åen mod Flensborg Fjord når man Kobbermøllen på omkring 20 minutter.

INDRETNING

Kælderen vil foruden teknikum kunne indeholde et destilleri og anden, beslægtet erhvervsvirksomhed.
Stueetagen vil blive indrettet med showroom/udstillingsrum, foredrags- og kursusrum samt café/restaurant.
Første sal skal indeholde et professionelt og innovativt miljø for startups og mindre virksomheder, et mølleinstitut og andre lokale ildsjæle der bevæger sig i grænselandet mellem anvendt forskning og politiske dagsordener. Kruså Vandmølle vil i fremtiden producere meget konkrete resultater, herunder strategier og handleplaner.
Tagetagen er reserveret til værelser, hvoraf nogle eventuelt kan indrettes med inspiration fra Hærvejens nyoprettede og fondsstøttede refugier.

Projektet skal nytænke forholdet mellem kulturarv og innovativ teknologi og bæredygtighed. Projektets resultater vil gavne regionens borgere, virksomheder, organisationer og institutioner, men vil også kunne finde anvendelse nationalt og internationalt.

ARKITEKTUR OG MATERIALEVALG

Kruså Mølle består af et konglomerat af bygninger fra forskellige tidsperioder – dog med hovedparten opført indenfor få årtier i 1800-tallet (præcist opførelsesår er uklart).

Det vil være de bygninger og bygningsdele, som vi i dag betragter som de mest originale, som vi hovedsageligt - men ikke kun - vil have fokus på ved de tilbageførelser, istandsættelser og bygningsændringer, som er nødvendige, for igen at kunne tage bygningen i brug. På den sydligste, etetages bygning overvejes at etablere solceller på hele tagfladen.

Teknologiudvikling og funktionsændringer i bygningen har siden den seneste opførelse i 1800-tallet medført omfattende ombygninger og facadeændringer (sidstnævnte primært mod øst). Vi vil nøje registrere og værne om både de tidlige vidnesbyrd om vandmøllens brug og teknologi, men også at pege på de teknologændringer, der har fundet sted. Vi vil ved alle bygningsarbejder anvende enten originale materialer (tegl, mørtel, træ, zink, osv.) eller nye, innovative materialer såsom f.eks. organiske isoleringstyper i tag, etagedæk eller på indvendig side af ydervægge. På gamle fotos kan vi se, at der tidligere har været små tagkviste i taget mod vest, dem ønsker vi at retablere.

Da murstenenes overflader på nord- og vestfacaderne er uopretteligt ødelagt af sandblæsning, udføres en facadebehandling bestående af fugning med hydraulisk kalkmørtel og filtsning med et tyndt lag hydraulisk kalkmørtel og efterfølgende slutbehandling med jurakalk tilsat jernvitriol i gul farve. Jernvinduer restaureres og tilføjes termoforsatsruder på indvendig side. Tagene vil blive tilbageført med røde tegl på hårdt undertag.

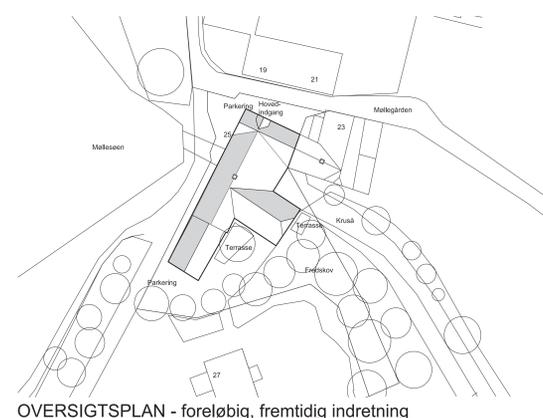
HVEM STÅR BAG DANMARKS KULTURARV APS?

Fra venstre mod højre står Morten Anker Petersen, direktør i tømmer og entreprenørfirmaerne Karl D. Petersen og Mølbygger Petersen.

Anne Midtgaard, medstifter af og projektleder i Byghåndværk. Bestyrelsesmedlem og kasserer i By og Land Danmark.

Knud Erik Jørgensen, professor i international politik på Århus Universitet og initiativtager til igangsætning af forarbejdet.

Jens Aaberg, arkitekt MAA og byggeøkonom MDB, direktør i Aaberg Arkitekter og medlem af bestyrelsen i By og Land Danmark.

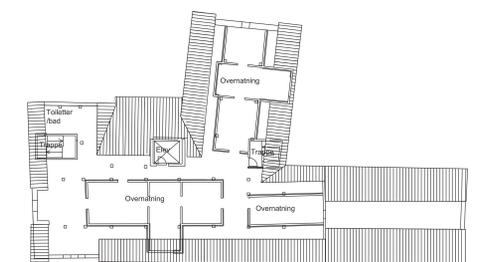
OVERSIGTSPLAN - foreløbig, fremtidig indretning

1. sal: ca. 500 m²

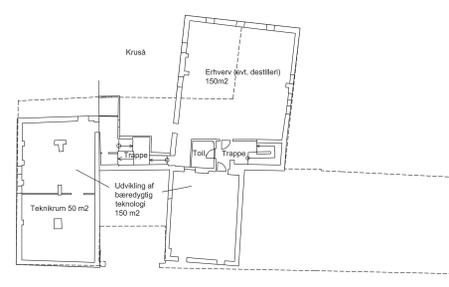
1. SAL - foreløbig, fremtidig indretning

Tagetage: ca. 400 m²

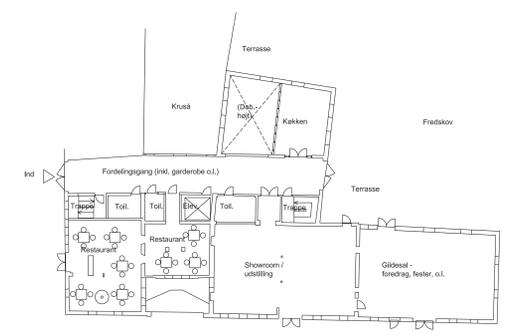
TAGETAGE - foreløbig, fremtidig indretning

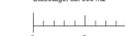
Kælder: ca. 350 m²

KÆLDER - foreløbig, fremtidig indretning

Stueetage: ca. 600 m²

STUEETAGE - foreløbig, fremtidig indretning